

IDENTYFIKACJA I OCENA ISTNIEJĄCYCH I POTENCJALNYCH ZAGROŻEŃ WEWNĘTRZNYCH I
ZEWNĘTRZNYCH ORAZ SPOSOBY ELIMINACJI LUB OGRANICZANIA TYCH ZAGROŻEŃ I ICH
SKUTKÓW

I. Zagrożenia wewnętrzne istniejące¹⁾

Lp.	Identyfikacja i ocena zagrożeń	Sposoby eliminacji lub ograniczania zagrożeń i ich skutków
1	Sukcesja drzew i krzewów na cennych przyrodniczo łądowych ekosystemach nieleśnych, naskalnych i kserotermicznych oraz cennych stanowiskach florystycznych	1. Usuwanie zagrażających celom ochrony drzew i krzewów oraz wykaszanie lub wypas w ekosystemach łąkowych, murawowych, zaroślowych i niektórych leśnych w celu powstrzymania sukcesji niepożądanych drzew i krzewów, z wywozem skoszonej biomasy i pozostawianiem nieznacznej ilości kopek zgrabionej biomasy jako miejsca rozwoju, schronienia i zimowania niektórych bezkręgowców i drobnych kręgowców 2. Usuwanie drzew, krzewów i zagrażających celom ochrony roślin zielnych, z ekosystemów naskalnych, w tym kserotermicznych 3. Pielęgnowanie cennych stanowisk florystycznych podlegających procesowi zarastania
2	Zmiany w ekosystemach nieleśnych w wyniku eutrofizacji	Wywóz skoszonej biomasy
3	Znaczny niedobór oraz niepełne spektrum zróżnicowania pod względem rozmiarów, formy i stopnia rozkładu martwych drzew w ekosystemach leśnych	Pozostawianie drzew złamanych, wywróconych, obumierających i martwych, o ile nie zagraża to bezpieczeństwu osób i mienia, a także nie powoduje utrudnień komunikacyjnych na drogach publicznych i wewnętrznych.
4	Przesuszanie siedlisk i obniżanie się poziomu wód podziemnych w wyniku różnych czynników naturalnych i antropogenicznych	1. Wykonywanie zastawek z naturalnych materiałów miejscowych na ciekach. 2. Likwidacja historycznych rowów odwadniających i innych antropogenicznych odkształceń powierzchni gruntu przyspieszających spływ wód powierzchniowych
5	Wydeptywanie pokrywy glebowej przez turystów	1. Konserwacja nawierzchni szlaków turystycznych. 2. Wdrożenie Parkowego Systemu Informacji przez: 1) budowę i remont urządzeń turystycznych, 2) wykonanie zabezpieczeń technicznych, 3) ustawienie tablic informujących o zasadach poruszania się po szlakach

6	Erozja gleby wzdłuż szlaków turystycznych, komunikacyjnych i dawnych szlaków zrywkowych,	1. Uzupełnianie poerozyjnych ubytków gruntu. 2. Kierowanie spływającej wody do wnętrza lasu 3. Zabudowa przeciwoerozyjna spowalniająca spływ powierzchniowy wód opadowych z dróg i ścieżek (w tym szlaków turystycznych). 4. Likwidacja dawnych szlaków zrywkowych i zbędnych dróg leśnych
7	Zanieczyszczenie wód	Budowa wysokosprawnych oczyszczalni ścieków celem objęcia ich zasięgiem wszystkich obiektów na terenie Parku lub podłączenie ich do sieci kanalizacyjnej w miarę rozbudowy tej sieci
8	Zanieczyszczenie powietrza	Ograniczenie niskiej emisji poprzez wykorzystanie energii słonecznej do celów grzewczych oraz stosowanie paliw nie wytwarzających toksycznych gazów (w tym paliw odnawialnych), w budynkach administrowanych przez Park
9	Zaburzenie procesów spontanicznej renaturalizacji struktury gatunkowej, wiekowej i warstwowej w drzewostanach sztucznego pochodzenia	Cięcia regulujące skład gatunkowy i strukturę przestrzenną drzewostanów sztucznego pochodzenia, z popieraniem spontanicznych procesów sukcesyjnych kształtujących drzewostany o naturalnym charakterze

II. Zagrożenia wewnętrzne potencjalne¹⁾

Lp.	Identyfikacja i ocena zagrożeń	Sposoby eliminacji lub ograniczania zagrożeń i ich skutków
1	Wzmoczone obumieranie drzew i drzewostanów w wyniku masowego pojawiania się owadów i grzybów pasożytniczych	Monitorowanie liczebności i prognozowanie wzmoczonego pojawiania się kambiofagicznych oraz foliofagicznych owadów, a także innych organizmów patogenicznych poprzez: a) wykładanie pułapek feromonowych i analiza odłowionego materiału (w tym fauny towarzyszącej), b) jesienne poszukiwania foliofagów sosny w ściółce, c) ocenę zasiedlenia pędów jodłowych przez zwójki metodą prób fotoeklektorowych, d) prowadzenie oceny tempa i przyczyn wydzielenia się drzew.
2	Zagrożenie osób i mienia a także zaistnienie utrudnień komunikacyjnych na drogach publicznych i wewnętrznych, w tym szlakach turystycznych i innych miejscach udostępnionych	Usuwanie zagrażających drzew lub ich obalanie z pozostawieniem na miejscu (w szczególnie uzasadnionych przypadkach także drzew martwych i zamierających, zasiedlonych przez organizmy saproksyliczne)
3	Zarastanie historycznych cmentarzy i miejsc pamięci narodowej przez roślinność	Wykaszenie roślinności oraz pielęgnacja zadrzewień i zakrzewień w tych miejscach
4	Niszczenie się zabytkowych kapliczek	Bieżące przeglądy stanu kapliczek i ich remonty

III. Zagrożenia zewnętrzne istniejące¹⁾

Lp.	Identyfikacja i ocena zagrożeń	Sposoby eliminacji lub ograniczania zagrożeń i ich skutków
1	<p>Szkodnictwo leśne:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) kradzieże drewna, 2) kłusownictwo, 3) zbiór runa leśnego 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wykonanie nowych i konserwacja istniejących rowów granicznych. 2. Przekopywanie miejsc nielegalnych wjazdów. 3. Systematyczne patrolowanie terenu. 4. Monitorowanie kamerami rejestrującymi i alarmującymi za pośrednictwem sieci GSM (fotopułapkami) miejsc szczególnie narażonych na szkodnictwo 5. Montaż szlabanów uniemożliwiających wjazd do lasu. 6. Wzmoczenie kontroli przez terenową Służbę Parku miejsc szczególnie narażonych na kradzieże drewna (w tym złomów, wywrotów i martwych drzew stojących). 7. Umieszczanie tablic informacyjnych i ostrzegawczych w miejscach szczególnie narażonych na kradzieże drewna (w tym złomów, wywrotów i martwych drzew stojących) oraz tablic informujących o zakazie wstępu i zagrożeniach bezpieczeństwa osób przebywających poza miejscami udostępnionymi do zwiedzania. 8. Prowadzenie edukacji wśród społeczności lokalnej (również przez terenową Służbę Parku w stosunku do osób napotykanych w lesie poza miejscami udostępnionymi do zwiedzania) na temat celów ochrony w parku narodowym i roli martwych drzew w prawidłowym funkcjonowaniu ekosystemów leśnych.
2	<p>Zakłócanie naturalnych zachowań behawioralnych zwierząt poprzez światło, antropogeniczne dźwięki i zapachy oraz wzmoczoną penetrację ludzką terenu Parku a także obecność zwierząt domowych w pobliżu obiektów budowlanych różnego przeznaczenia oraz dróg położonych w granicach i bezpośrednim sąsiedztwie granic ŚPN</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Podejmowanie działań administracyjnych adresowanych do właścicieli i zarządców obiektów będących źródłem zidentyfikowanych zagrożeń w kierunku ich eliminacji lub ograniczenia; 2. Prowadzenie edukacji wśród społeczności lokalnej (również przez terenową Służbę Parku) w zakresie sposobów eliminacji lub ograniczenia występujących zagrożeń.
3	<p>Dewastacja siedlisk roślin, zwierząt i grzybów wynikająca z zanieczyszczeń (powietrza, gleby i wód gruntowych) emitowanych przez obiekty budowlane różnego przeznaczenia oraz drogi położone w granicach i bezpośrednim sąsiedztwie granic ŚPN</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Podejmowanie działań administracyjnych adresowanych do właścicieli i zarządców obiektów będących źródłem zidentyfikowanych zagrożeń w kierunku ich eliminacji lub ograniczenia; 2. Prowadzenie edukacji wśród społeczności lokalnej (również przez terenową Służbę Parku) w zakresie sposobów eliminacji lub ograniczenia występujących zagrożeń.
4	<p>Ryzyko rozprzestrzeniania się roślin synantropijnych i obcego pochodzenia (inwazyjnych) na teren Parku wynikające z obecności obiektów budowlanych różnego przeznaczenia oraz dróg</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Podejmowanie działań administracyjnych adresowanych do właścicieli i zarządców obiektów będących źródłem zidentyfikowanych zagrożeń w kierunku ich eliminacji lub ograniczenia; 2. Prowadzenie edukacji wśród społeczności lokalnej (również przez terenową Służbę Parku) w zakresie sposobów eliminacji lub ograniczenia występujących zagrożeń.

	położonych w granicach i bezpośrednim sąsiedztwie granic ŚPN	
5	Niszczenie (wydeptywanie) roślin przez turystów i okoliczną ludność	1. Likwidacja nielegalnych zejść ze szlaków poprzez: a) wykonywanie ogrodzeń i barier, b) obsadzanie rodzimymi gatunkami krzewów leśnych. 2. Prowadzenie działalności edukacyjnej i prewencyjnej
6	Zanieczyszczenie gleby	Likwidacja nielegalnych składowisk odpadów
7	Zanieczyszczenie powietrza	Utrzymanie w otulinie ŚPN, wzdłuż granic, stref wolnych od zabudowy mieszkalnej, gospodarczej, przemysłowej i innej nie służącej bezpośrednio ochronie przyrody oraz dróg utwardzonych (z zachowaniem dotychczasowych sposobów użytkowania), poprzez wykonywanie upoważnienia ustawowego zawartego w art. 10 ust. 6 ustawy o ochronie przyrody
8	Mała świadomość dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego w społecznościach lokalnych	1. Edukacja społeczeństwa w zakresie podnoszenia świadomości dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego przez prowadzenie różnych form zajęć edukacyjnych. 2. Utrzymanie terenów ćwiczeń edukacyjnych, ścieżek poznawczych. 3. Utrzymanie i tworzenie nowych ścieżek przyrodniczo-edukacyjnych. 4. Utrzymanie Muzeum Przyrodniczego na Łysej Górze i innych obiektów służących edukacji przyrodniczej
9	Dewastacja panoramy Łysej Góry oraz zabytkowego zespołu klasztoru Świętego Krzyża przez wieżę telewizyjną i obiekty nieposiadające wartości zabytkowych	1. Minimalizacja skutków dewastacji panoramy poprzez poprawę estetyki wieży i osłonowe zagospodarowanie przestrzeni pomiędzy wieżą a zespołem klasztornym. 2. Likwidacja obiektów nieposiadających wartości zabytkowej
10	Niszczenie form skałkowych, źródeł i stanowisk geologicznych przez turystów i okoliczną ludność	1. Likwidacja nielegalnych zejść ze szlaków. 2. Konserwacja nawierzchni istniejących szlaków turystycznych. 3. Wykonanie barier lub ogrodzeń chroniących formy skalne i stanowiska geologiczne

IV. Zagrożenia zewnętrzne potencjalne¹⁾

Lp	Identyfikacja i ocena zagrożeń	Sposoby eliminacji lub ograniczania zagrożeń i ich skutków
1	Zakłócanie naturalnych zachowań behawioralnych zwierząt poprzez światło, antropogeniczne dźwięki i zapachy oraz wzmożoną penetrację ludzką terenu Parku a także obecność zwierząt domowych	Utrzymanie w otulinie ŚPN, wzdłuż granic, stref wolnych od zabudowy mieszkalnej, gospodarczej, przemysłowej i innej nie służącej bezpośrednio ochronie przyrody oraz dróg utwardzonych (z zachowaniem dotychczasowych sposobów użytkowania), poprzez wykonywanie upoważnienia ustawowego zawartego w art. 10 ust. 6 ustawy o ochronie przyrody
2	Dewastacja siedlisk roślin, zwierząt i grzybów wynikająca z zanieczyszczeń (powietrza, gleby i wód gruntowych) emitowanych przez obiekty budowlane różnego przeznaczenia oraz drogi w bezpośrednim sąsiedztwie granic ŚPN	Utrzymanie w otulinie ŚPN, wzdłuż granic, stref wolnych od zabudowy mieszkalnej, gospodarczej, przemysłowej i innej nie służącej bezpośrednio ochronie przyrody oraz dróg utwardzonych (z zachowaniem dotychczasowych sposobów użytkowania), poprzez wykonywanie upoważnienia ustawowego zawartego w art. 10 ust. 6 ustawy o ochronie przyrody
3	Ryzyko rozprzestrzeniania się roślin synantropijnych i obcego pochodzenia (inwazyjnych) na teren Parku	Utrzymanie w otulinie ŚPN, wzdłuż granic, stref wolnych od zabudowy mieszkalnej, gospodarczej, przemysłowej i innej nie służącej bezpośrednio ochronie przyrody oraz dróg utwardzonych (z zachowaniem dotychczasowych sposobów użytkowania), poprzez wykonywanie upoważnienia ustawowego zawartego w art. 10 ust. 6 ustawy o ochronie przyrody
4	Przerwanie istniejących korytarzy ekologicznych łączących teren Parku z obszarami przyległymi	Utrzymanie w otulinie ŚPN, wzdłuż granic oraz w świetle zidentyfikowanych korytarzy ekologicznych, stref wolnych od zabudowy mieszkalnej, gospodarczej, przemysłowej i innej nie służącej bezpośrednio ochronie przyrody oraz dróg utwardzonych (z zachowaniem dotychczasowych sposobów użytkowania), poprzez wykonywanie upoważnienia ustawowego zawartego w art. 10 ust. 6 ustawy o ochronie przyrody
5	Dewastacja krajobrazu pasm górskich (głównie Łysogórskiego i Klonowskiego) oraz dolin między tymi pasmami poprzez zabudowę terenów rolniczych przyległych do granic ŚPN.	Wykonywanie upoważnienia ustawowego zawartego w art. 10 ust. 6 ustawy o ochronie przyrody - w szczególności utrzymanie w otulinie ŚPN, wzdłuż granic, stref wolnych od zabudowy
6	Zagrożenie ekosystemów leśnych i łąkowych przez pożary	1. Prowadzenie systematycznych działań edukacyjnych wśród mieszkańców otuliny Parku. 2. Remonty i utrzymanie dróg przeciwpożarowych. 3. Utrzymanie sieci łączności GSM oraz magazynów sprzętu przeciwpożarowego

¹⁾ Zagrożenia uszeregowano od najistotniejszego.

**OPIS SPOSOBÓW OCHRONY CZYNNEJ EKOSYSTEMÓW, Z PODANIEM
RODZAJU, ROZMIARU I LOKALIZACJI POSZCZEGÓLNYCH ZADAŃ**

I. Na obszarach objętych ochroną ścisłą

W ekosystemach leśnych

Lp.	Rodzaj zadań ochronnych	Rozmiar	Lokalizacja ¹⁾
1	Na szlakach turystycznych: 1) profilowanie szlaków, 2) uzupełnianie ubytków poerozyjnych, 3) naprawa rowów odpływowych i przepustów, 4) wykonanie rowków odpływowych kierujących wodę do wnętrza lasu na ich stromych odcinkach	Łącznie na długości 7 km	146b, c, f, C-2b, c, d, j, p, 172a, b, 171a, 170a, C-1d, 169a, 168a, 141d, g, 167a, 140c, d, 166a, 165a, b, c, 139f, 138b, 164a, B1a, b, 118h, 117k, 116g, 201a, 200a, b, d, h, g, i, j, 199d
2	Na szlakach turystycznych: 1) wdrożenie Parkowego Systemu Informacji zgodnie z odrębnym projektem przez: a) budowę i remont urządzeń turystycznych, b) wykonanie zabezpieczeń technicznych - ograniczników zapobiegających rozdeptywaniu szlaków oraz progów spowalniających erozję na szlakach, c) ustawienie tablic informacyjnych i edukacyjnych,, 2) urządzenie miejsc odpoczynku i obserwacji przyrody	Łącznie na długości 7 km	146b, c, f, C-2b, c, d, j, p, 172a, b, 171a, 170a, C-1d, 169a, 168a, 141d, g, 167a, 140c, d, 166a, 165a, b, c, 139f, 138b, 164a, B1a, b, 118h, 117k, 116g, 201a, 200a, b, d, h, g, i, j, 199d
3	Zapewnienie bezpieczeństwa osób na szlakach turystycznych przez: 1) usuwanie drzew złamanych i przewróconych tarasujących szlaki, przez ich przesuwanie poza szlak i maskowanie skutków takich zabiegów 2) obalanie zagrażających bezpieczeństwu drzew obumierających, martwych i uszkodzonych, położonych w odległości co najwyżej do 1,5 wysokości drzewostanu od szlaku, z pozostawieniem na miejscu całości niefragmentowanej sztucznie biomasy i maskowaniem skutków takich zabiegów	Łącznie na długości 7 km	146b, c, f, C-2b, c, d, j, p, 172a, b, 171a, 170a, C-1d, 169a, 168a, 141d, g, 167a, 140c, d, 166a, 165a, b, c, 139f, 138b, 164a, B1a, b, 118h, 117k, 116g, 201a, 200a, b, d, h, g, i, j, 199d

4	1. Inwentaryzacja miejsc występowania na terenie Parku wybranych gatunków roślin, zwierząt i grzybów. 2. Monitoring liczebności i stanu ochrony wybranych, gatunków. 3. Prowadzenie rejestru obserwacji i gromadzenie materiałów dokumentacyjnych	Według potrzeb, z zakresem prac ograniczonym do niezbędnego minimum	Cały obszar objęty ochroną ścisłą
5	1. Systematyczne patrolowanie terenu pod kątem szkodnictwa. 2. Monitorowanie kamerami rejestrującymi i alarmującymi za pośrednictwem sieci GSM (fotopułapkami) miejsc szczególnie narażonych na szkodnictwo 3. Wzmoczenie kontroli przez terenową Służbę Parku miejsc szczególnie narażonych na kradzieże drewna, w tym złomów, wywrotów i posuszu stojącego. 4. Umieszczanie tablic informacyjnych i ostrzegawczych	Według potrzeb	Cały obszar objęty ochroną ścisłą

II. Na obszarach objętych ochroną czynną

A. W ekosystemach leśnych

Lp.	Rodzaj zadań ochronnych	Rozmiar	Lokalizacja ¹⁾
1	Ochrona naturalnej dynamiki rodzimych gatunków leśnej flory, w szczególności drzew, poprzez inwentaryzowanie, a następnie usuwanie obcych gatunków drzew, uznawanych za inwazyjne, w szczególności dębu czerwonego (<i>Quercus rubra</i>), klonu jesionolistnego (<i>Acer negundo</i>) występujących i spontanicznie pojawiających się (w formie domieszki) w drzewostanach	Według potrzeb wynikających z prowadzonej na bieżąco inwentaryzacji	Cały obszar objęty ochroną czynną
2	Wspomaganie naturalnych procesów renaturalizacyjnych zachodzących w drzewostanach poprzez usuwanie drzew - głównie sosny (<i>Pinus sylvestris</i>) pochodzącej ze sztucznych odnowień, hamujących tempo tych procesów	57,52 ha	6a, 31a, 31d, 31f,
3	Odtwarzanie prawidłowej struktury gatunkowej i przestrzennej drzewostanów pogospodarczych z dominującą	18,30 ha	2a

	<p>jednowiekową jodłą w drzewostanie (kształtowanie struktury jedlin, wspomaganie spontanicznych procesów renaturalizacyjnych w drzewostanie), poprzez usuwanie części drzew - jodły (<i>Abies alba</i>) pochodzącej ze sztucznych odnowień i pielęgnacji o gospodarczym charakterze</p>		
4	<p>Kształtowanie siedliska modrzewia (<i>Larix decidua</i>) (w tym w szczególności podgatunku modrzewia polskiego <i>Larix decidua</i> ssp. <i>polonica</i>) a także wspomaganie naturalnych odnowień tego gatunku</p>	13,13 ha	A1h, A3a, A3d, A5d
5	<p>Kształtowanie widnego lasu (widnego grądu, dąbrowy i/lub boru mieszanego o luźnej więźbie drzewostanu) o charakterze pastwiskowym, ze znacznym udziałem drzew starych, poprzez usuwanie części drzew oraz krzewów podszytowych,</p>	11,53 ha	A3k, A3l
6	<p>Usuwanie drzew obumierających, martwych i uszkodzonych (w sposób zagrażający ich stabilności), położonych w odległości co najwyżej 1,5 wysokości drzewostanu od szlaku, drogi lub innego miejsca udostępnionego/obiektu budowlanego, a także drzew złamanych i przewróconych, tarasujących szlaki i drogi (z maskowaniem skutków takich zabiegów), celem zapewnienia bezpieczeństwa osób i mienia oraz bezpieczeństwa pożarowego na szlakach turystycznych, drogach publicznych i w innych miejscach udostępnionych, a także w bezpośrednim sąsiedztwie obiektów budowlanych, jak również celem zapewnienia przejezdności dróg publicznych i wewnętrznych.</p>	Według potrzeb	Obszar objęty ochroną czynną
7	<p>Monitorowanie liczebności wybranych gatunków kambio- i foliofagów posiadających skłonność do masowego pojawiania się (kornik drukarz (<i>Ips typographus</i>), kornik modrzewiowiec (<i>Ips cembrae</i>), jodłowiec krzywozębny (<i>Pityokteines curvidens</i>), zwójka</p>	42 sztuki	A-1b, f, j, A-3c, h, i, 17f, 23i, 24d,f, 54a, 72c, 76b, c, 79b, 88a, 99a,, 147h, 171f, 176b, 183b, 188a, 191b, 194b, 202c, 203c, 209b, 238c, 239d, 241a, 249a, 251f, 256c, 257b, 258a, 266b

	zieloneczka (<i>Tortrix viridiana</i>) i krobik modrzewiowiec (<i>Coleophora laricella</i>) poprzez wykładanie pułapek zapachowych (feromonowych) i analiza odłowionego materiału (w tym fauny towarzyszącej)		
8	Monitorowanie nasilenia występowania foliofagów sosny (<i>Pinus sylvestris</i>) poprzez kontrolne poszukiwania owadów w ściółce leśnej zgodnie z Instrukcją Ochrony Lasu Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe	7 prób	5c, 12a, 46c, 62g, 211a, 247b, 267a
9	Monitorowanie (prognozowanie) nasilenia występowania zwojek (<i>Tortricidae</i>) związanych z jodłą, poprzez wypłaszanie larw i postaci dojrzałych w fotoeklektorach, z pobranych prób gałęzi jodłowych	15 prób obejmujących 3-5 gałęzi każda	67a, 91d, 98a, 105b, 164b, 172d, 177a, 184b, 194b, 202b, c, f, 204a, 208b, 209b
10	Naprawa uszkodzonych rowów granicznych w wyniku zdarzeń losowych	Według potrzeb	Obwody ochronne: Święty Krzyż, Dębno, Dąbrowa, Podgórze, Jastrzębi Dół, Święta Katarzyna, Klonów, Góra Chełmowa
11	Likwidacja zbędnych wjazdów do lasu przez wykopanie rowów poprzecznych	290 m	Obwody ochronne – Święty Krzyż, Dębno, Dąbrowa, Podgórze, Jastrzębi Dół, Święta Katarzyna, Klonów, Góra Chełmowa
12	Na szlakach turystycznych: 1) profilowanie szlaków, 2) uzupełnianie ubytków poerozyjnych, 3) naprawa rowów odpływowych i przepustów, wykonanie rowków odpływowych kierujących wodę do wnętrza lasu na ich stromych odcinkach	Łącznie na długości 35 km	173c, d, 147a, b, c, d, f, g, j, C-2h, i, 170b, 167b, 164b, 163c, 188b, d, g, 182f, g, h, j, 181b, f, 180d, 179c, d, f, 178a, b, c, 177d, 176c, 175b, c, d, 119f, g, h, i, l, 204a, b, 203a, b, c, d, f, g, 202k, n, o, 148k, m, n, s, t, 111b, g, j, 110f, g, h, i, j, k, l, 109a, b, c, f, g, 73i, 72c, d, k, 59a, c, j, p, 44j, 43a, c, d, h, 25a, b, 15a, c, 10d, f, 9a, b, d, f, 8a, 197a, b, c, d, f, g, 112c, 75c, f, 196s, 229a, 228a, b, 219a, 218a, 225a, 224a, 216b, c, 215a, b, c, 214a, c, 213i, k, l, m, n, 212b, c, 211d, f, 227a, b, 226a, b, A-3a, f, i, k, A-1a, b, d, f, h, i, 116f1, g1, 199a, 200a1, b1, c, d1
13	Na szlakach turystycznych: 1) wdrożenie Parkowego Systemu Informacji zgodnie z odrębnym projektem przez: a) budowę i remont urządzeń turystycznych, b) wykonanie zabezpieczeń technicznych - ograniczników zapobiegających rozdeptywaniu szlaków oraz progów spowalniających erozję na szlakach	Łącznie na długości 35 km	173c, d, 147a, b, c, d, f, g, j, C-2h, i, 170b, 167b, 164b, 163c, 188b, d, g, 182f, g, h, j, 181b, f, 180d, 179c, d, f, 178a, b, c, 177d, 176c, 175b, c, d, 119f, g, h, i, l, 204a, b, 203a, b, c, d, f, g, 202k, n, o, 148k, m, n, s, t, 111b, g, j, 110f, g, h, i, j, k, l, 109a, b, c, f, g, 73i, 72c, d, k, 59a, c, j, p, 44j, 43a, c, d, h, 25a, b, 15a, c, 10d, f, 9a, b, d, f, 8a, 197a, b, c, d, f, g, 112c, 75c, f, 196s, 229a, 228a, b, 219a, 218a, 225a, 224a, 216b, c, 215a, b, c, 214a, c,

	c) ustawienie tablic informacyjnych i edukacyjnych 2) urządzenie miejsc odpoczynku i obserwacji przyrody		213i, k, l, m, n, 212b, c, 211d, f, 227a, b, 226a, b, A-3a, f, i, k, A-1a, b, d, f, h, i, 116f1, g1, 199a, 200a1, b1, c, d1
14	Ręczne wykaszanie roślinności, pielęgnacja zadrzewień i zakrzewień oraz usuwanie zagrożeń i utrzymanie porządku wokół mogił i pomników w miejscach pamięci narodowej	15 obiektów	Obwody ochronne – Święty Krzyż, Święta Katarzyna, Klonów, Dębno, Dąbrowa
15	1. Inwentaryzacja miejsc występowania na terenie Parku wybranych gatunków roślin, zwierząt i grzybów. 2. Monitoring liczebności i stanu ochrony wybranych gatunków. 3. Prowadzenie rejestru obserwacji i gromadzenie materiałów dokumentacyjnych	Według potrzeb	Cały obszar objęty ochroną czynną
16	1. Systematyczne patrolowanie terenu pod kątem szkodnictwa. 2. Monitorowanie kamerami rejestrującymi i alarmującymi za pośrednictwem sieci GSM (fotopułapkami) miejsc szczególnie narażonych na szkodnictwo 3. Montaż szlabanów uniemożliwiających wjazd do lasu. 4. Wzmocnienie kontroli przez terenową Służbę Parku miejsc szczególnie narażonych na kradzieże drewna, w tym złomów, wywrotów i posuszu stojącego. 5. Umieszczanie tablic informacyjnych i ostrzegawczych	Według potrzeb	Cały obszar objęty ochroną czynną
17	Utrzymanie dróg dojazdowych do osad służbowych oraz dróg wykorzystywanych przy realizacji ochrony zasobów Parku	Według potrzeb	Cały obszar objęty ochroną czynną

B. W nieleśnych ekosystemach lądowych

	Rodzaj zadań ochronnych	Rozmiar	Lokalizacja ¹⁾
1	Wykaszanie łąk śródleśnych wraz z wywozem ściętej biomasy	19,74 ha	11k, 22h, i, 40h, 44c, i, j, k, 45b, f, h, i, 54d, 55c, 56j, 61c, 62a, 115j, 248g, 249b, 256b, 257j
2	1. Inwentaryzacja miejsc występowania na terenie Parku wybranych gatunków roślin, zwierząt i grzybów. 2. Monitoring liczebności i stanu ochrony wybranych	Według potrzeb	Cały obszar objęty ochroną czynną

	gatunków. 3. Prowadzenie rejestru obserwacji i gromadzenie materiałów dokumentacyjnych		
3	1. Systematyczne patrolowanie terenu pod kątem szkodnictwa. 2. Monitorowanie kamerami rejestrującymi i alarmującymi za pośrednictwem sieci GSM (fotopułapkami) miejsc szczególnie narażonych na szkodnictwo 3. Montaż szlabanów uniemożliwiających wjazd do lasu. 4. Wzmożenie kontroli przez terenową Służbę Parku miejsc szczególnie narażonych na kradzieże drewna, w tym złomów, wywrotów i posuszu stojącego. 5. Umieszczanie tablic informacyjnych i ostrzegawczych	Według potrzeb	Cały obszar objęty ochroną czynna
4	Wycinanie drzew i krzewów w pasie linii elektroenergetycznej WN Różki-Niziny	1,76ha	5b

III. Na obszarach objętych ochroną krajobrazową

A. W nieleśnych ekosystemach lądowych

Lp.	Rodzaj zadań ochronnych	Rozmiar	Lokalizacja ¹⁾
1	Wykaszenie łąk śródleśnych wraz z wywozem ściętej biomasy	6,50 ha	11h, 54h , 239a, c, f, g, 248d, f, g, h, i, l, 2Ph
2	Utrzymanie terenów ćwiczeń edukacyjnych	8,37 ha	8A
3	Na szlakach turystycznych: 1) profilowanie szlaków, 2) uzupełnianie ubytków poerozyjnych, 3) naprawa rowów odpływowych i przepustów, wykonanie rowków odpływowych kierujących wodę do wnętrza lasu na ich stromych odcinkach	Łącznie na długości 2 km	148r, 115ax, bx ,cx, 115P
4	Na szlakach turystycznych: 1) wdrożenie Parkowego Systemu Informacji zgodnie z odrębnym projektem przez: a) budowę i remont urządzeń turystycznych, b) wykonanie zabezpieczeń technicznych - ograniczników zapobiegających rozdeptywaniu szlaków oraz progów spowalniających erozję na szlakach c) ustawienie tablic informacyjnych i edukacyjnych. 2) urządzanie miejsc odpoczynku i obserwacji przyrody	Łącznie na długości 2 km	148r, 115ax, bx ,cx, 115P

¹⁾ Podział na oddziały oznaczone liczbą oraz pododdziały oznaczone literą podano zgodnie z mapą gospodarczą Świętokrzyskiego Parku Narodowego, sporządzoną przez Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej Oddział w Warszawie w skali 1:5000, według stanu na dzień 1.01.1997 r., arkusze numer 1-19. Podział na obwody ochronne podano zgodnie z mapą przeglądową Świętokrzyskiego Parku Narodowego, sporządzoną przez Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej Oddział w Warszawie w skali 1:25 000, według stanu na dzień 1.01.1997 r. Mapy znajdują się w siedzibie Świętokrzyskiego Parku Narodowego w miejscowości Bodzentyn.

OPIS SPOSOBÓW CZYNNEJ OCHRONY GATUNKÓW ROŚLIN I ZWIERZĄT

1. Na obszarach objętych ochroną czynną

A. Ochrona czynna gatunków roślin

Lp.	Nazwa gatunku	Rodzaj zadań ochronnych	Opis sposobu ochrony
1	Cis pospolity (<i>Taxus baccata</i>)	Ochrona stanowisk i osobników roślin objętych ochroną ścisłą	1. Usunięcie drzew i krzewów zakłócających wzrost. 2. Ręczne odchwaszczenie gleby w miejscach pielęgnacji cisa pospolitego (<i>Taxus baccata</i>)
2	Pełnik europejski (<i>Trollius europaeus</i>)	Ochrona stanowisk roślin objętych ochroną ścisłą	1 Zapobieganie pojawianiu się niepożądanych gatunków roślin (sukcesji), poprzez ich wykaszanie na stanowiskach i wokół stanowisk roślin chronionych 2. Wywiezienie pokosu
3	Rosiczka okrągłolistna (<i>Drosera rotundifolia</i>)	Ochrona stanowisk roślin objętych ochroną ścisłą	1. Zapobieganie pojawianiu się niepożądanych gatunków roślin (w wyniku sukcesji) pogarszających warunki świetlne i edaficzne, poprzez ich wykaszanie 2. Usunięcie biomasy na stanowiskach i wokół stanowisk rosiczki

B. Ochrona czynna zwierząt

Lp	Nazwa gatunku	Rodzaj zadań ochronnych	Opis sposobu ochrony
1	1065 Przeplatka aurinia (<i>Euphydras aurinia</i>)	Ochrona stanowiska zwierząt (motyla) objętych ochroną ścisłą	1. Zapobieganie pojawianiu się niepożądanych gatunków roślin – drzew i krzewów (sukcesji), poprzez ręczne wykaszanie łąk i usuwanie z nich zakrzaczeń w nieregularnych płatach z wyłączeniem płatów z dużym udziałem czarcikęsu łąkowego (<i>Succisa pratensis</i>) rośliny żywicielskiej przeplatki aurinii (<i>Euphydras aurinia</i>) 2. Usunięcie biomasy
2.	1014 Poczwarówka zwężona (<i>Vertigo angustior</i>)	Ochrona stanowiska zwierząt (mięczaka) objętego ochroną ścisłą	1. Usunięcie krzewów i nalotu drzew w miejscu występowania gatunku 2. Ręczne wykoszenie powierzchni w postaci pasów o szerokości 10-20 m. 3. Wywiezienie biomasy

2. Na obszarach objętych ochroną krajobrazową

A. Ochrona czynna gatunków roślin

Lp.	Nazwa gatunku	Rodzaj zadań ochronnych	Opis sposobu ochrony
1	Cis pospolity (<i>Taxus baccata</i>)	Ochrona stanowisk i osobników roślin objętych ochroną ścisłą	1. Usunięcie drzew i krzewów zakłócających wzrost. 2. Ręczne odchwaszczenie gleby w miejscach pielęgnacji gatunku
2	Pełnik europejski (<i>Trollius europaeus</i>)	Ochrona stanowisk roślin objętych ochroną ścisłą	1. Zapobieganie pojawianiu się niepożądanych gatunków roślin (sukcesji), poprzez ich wykaszanie na stanowiskach i wokół stanowisk roślin chronionych 2. Wywiezienie pokosu

B. Ochrona czynna gatunków zwierząt

Lp	Nazwa gatunku	Rodzaj zadań ochronnych	Opis sposobu ochrony
1.	1065 Przeplatka aurinia (<i>Euphydras aurinia</i>)	Ochrona stanowisk zwierząt (motyla) objętych ochroną ścisłą	1. Zapobieganie pojawianiu się niepożądanych gatunków roślin – drzew i krzewów (sukcesji), poprzez ręczne wykaszanie łąk i usuwanie z nich zakrzaceń w nieregularnych płatach z wyłączeniem płatów z dużym udziałem czarcikęsu łąkowego (<i>Succisa pratensis</i>) rośliny żywicielskiej przeplatki aurinii (<i>Euphydras aurinia</i>) 2. Usunięcie biomasy

OBSZARY OBJĘTE OCHRONĄ ŚCISŁĄ, CZYNNĄ
I KRAJOBRAZOWĄ

Lp.	Rodzaj ochrony	Lokalizacja ¹⁾	Powierzchnia ogółem w ha
1	Ochrona ścisła	A-2i, j, A-4a, B-1, B-2, C-1, C-2a-g, j-p, 30h-l, 42m, p-a', 63a-c, 114, 115a-i, p-y, 116a-g, 117, 118, 123-146, 149-162, 163a, 164a, 165a-i, 166a-d, 167a, 168a, 169a, b, 170a, c, d, 171a, b, 172a, b, 199b-d, 200a, b, d-j, 201a-f, 205, 206	1715,23
2	Ochrona czynna	A-1, A-2a-h, A-3, A-4b, c, f, h, A-5a-d, g, l, C-2h, i, 1-10, 11i-p, 12a, c-f, 13, 14a, b, i-n, 15-18, 19f, g, m, n, p-y, 20-25, 26a-d, h, i, I-o, 27-29, 30a-g, 31-37, 38a-f, 39-41, 42a-l, n, o, 43-53, 54a-g, i, k, n, 55-61, 62a-c, g-o, 63d, f, o, 64a-c, f, g, p, 65-79, 80a-c, 81-84, 85j, k, 86d, k, l, 87-90, 91a, c, d, 92, 93, 94d, i, r-a', 95-113, 115j, o, 115 p1, t1, z, 116 f1, g1, 119a-k, 120-122, 147, 148f, k-n, s-w, 163b, c, 164b-f, 165j, k, 166f, 167b-k, 168b-h, 169c-i, 170b, f-k, 171c-g, 172c-i, 173a-g, 174, 175a-d, 176-180, 181a-f, 182-184, 185a-d, o, r-t, 186-188, 189a-f, h, j, 190-194, 195a-j, 196s-w, 197, 198, 199a, 200a1, b1, c, d1, 201a1, b1, 202, 203a-h, 204, 207-212, 213h-p, 214-228, 229a-d, 230h, l-n, 231-235, 236a-f, i-k, 237-268	5588,38
3	Ochrona krajobrazowa	1. A-4d, g, i, j, A-5f, h-k, m-x, 8A, 11a-h, 12b, g-l, 14c-h, 19a-d, h-l, o, 26f, g, j, k, 38g, 54h, j, l, m, o, 62d, f, 63g-n, p-w, 64d, h-o, r-a', 80d-n, 85a-i, 86a-c, f-j, 91b, 94a-c, f-h, k-p, 115k-n, a'-c', 119l, 148a-d, g-j, o-r, 173h, 175f-m, 181g-m, 185f-n, p, 189g, i, k-m, 195k-f', 196a-r, 203i-m, 213a-g, 229f-l, 230a-g, i-k, 236g, h, 2P, 11P, 12P, 13P, 14P, 20P, 23P, 24P, 26P, 30P, 39P, 40P, 41P, 42P, 43P, 44P, 45P, 56P, 57P, 59P, 60P, 61P, 62P, 64P, 71P, 72P, 73P, 115P, 148P, 189P, 198P, 202P, 239P, 240P, 246P, 248P, 251P, A8S, 230S, 240S, 115S, A5S, 181S, 196S, 2. Działki o numerach 506, 509, 4037, 4038, 505, 427, 4014, 508, 4024, 4152, 4246, 176, 4302, 507, 503, 175, 4030/2, 202/2, 4029, 4255, 171	322,84
Razem			7626,45

¹⁾ Podział na oddziały oznaczone liczbą oraz pododdziały oznaczone literą podano zgodnie z mapą gospodarczą Świętokrzyskiego Parku Narodowego, sporządzoną przez Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej, Oddział w Warszawie w skali 1:5000, według stanu na dzień 1.01.1997 r., arkusze numer 1-19. Mapy znajdują się w siedzibie Świętokrzyskiego Parku Narodowego w miejscowości Bodzentyn.

**MIEJSCA UDOSTĘPNIANE W CELACH NAUKOWYCH, EDUKACYJNYCH I TURYSTYCZNYCH Z
PODANIEM MAKSYMALNEJ LICZBY OSÓB MOGĄCYCH PRZEBYWAĆ JEDNOCZEŚNIE W TYCH
MIEJSCACH**

A. Miejsca udostępniane w celach naukowych

Lp.	Miejsce udostępniane	Maksymalna liczba osób mogących przebywać jednocześnie w danym miejscu
1	Cały teren Parku	100

B. Miejsca udostępniane w celach edukacyjnych

Lp.	Miejsce udostępniane	Maksymalna liczba osób mogących przebywać jednocześnie w danym miejscu
1	Tereny ćwiczeń edukacyjnych w oddziale 8A	200
2	Teren wystawy na Łysej Górze w oddziale 115ax	150
3.	Ścieżka edukacyjna Huta Szklana – Święty Krzyż	200
4	Ścieżka edukacyjna Nowa Słupia – Święty Krzyż	200
5	Galeria widokowa na gołoborzu na Świętym Krzyżu 116f	200

C. Miejsca udostępniane w celach turystycznych

Lp.	Miejsce udostępniane	Maksymalna liczba osób mogących przebywać jednocześnie w danym miejscu
1	Parking, oddział 196 j	50 Podczas imprez gminnych – bez ograniczeń
2	Kompleks „leśniczówka Nowa Słupia” położony w miejscowości Nowa Słupia przy ul. Świętokrzyskiej, działki ewidencyjne o numerach – 1193/1, 1194/1, 1195/1, 1206/1, 1207/1, 1208/1, 1213/3	2000
3	Teren schroniska Polskiego Towarzystwa Turystyczno – Krajoznawczego „Jodelka”, oddział 148P	300

4	Plac przed budynkiem muzeum na Świętym Krzyżu, oddziały – 115 ax, bx, cx, 115P	5000
5	Teren zabytkowego zespołu klasztorowego na Łysej Górze w oddziałach – 113g, 115P, 115l, n, ax, bx, cx,	5000 Podczas uroczystości religijnych - bez ograniczeń
6	Teren pomnika „Krzyże Katyńskie” w Hucie Szklanej w oddziale 119I	50

¹⁾ Podział na oddziały oznaczone liczbą oraz pododdziały oznaczone literą podano zgodnie z mapą gospodarczą Świętokrzyskiego Parku Narodowego, sporządzoną przez Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej, Oddział w Warszawie w skali 1:5000, według stanu na dzień 1.01.1997 r., arkusze numer 1-19. Mapy znajdują się w siedzibie Świętokrzyskiego Parku Narodowego w miejscowości Bodzentyn.

UZASADNIENIE

Zarządzenie Ministra Środowiska w sprawie zadań ochronnych dla Świętokrzyskiego Parku Narodowego jest wykonaniem upoważnienia ustawowego zawartego w art. 22 ust. 2 i ust. 3 pkt 1 oraz art. 12 ust. 2 z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2013 r. poz. 627, 628 i 842). Zgodnie z tymi przepisami dla parków narodowych, dla których nie sporządzono planów ochrony, minister właściwy do spraw środowiska ustanawia w drodze zarządzenia zadania ochronne.

Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz zakres zadań ochronnych zostały opracowane w formie tabelarycznych zestawień. W zestawieniach określono zagrożenia oraz sposoby i zakres prowadzenia zabiegów w ramach ochrony ścisłej, czynnej i krajobrazowej z podaniem lokalizacji, rozmiaru (metry, hektary, sztuki, itp.) oraz określeniem ekosystemów, w których mają być wykonane. Dla wybranych gatunków roślin i zwierząt określono rodzaj zadań ochronnych oraz sposób prowadzenia zabiegów w ramach ochrony czynnej i krajobrazowej.

I. Uzasadnienie szczegółowe dla zabiegów ochronnych wyszczególnionych w załączniku nr 2

1. Na obszarach objętych ochroną ścisłą

1) W ekosystemach leśnych

a) lp. 1. Celem planowanych prac jest zapewnienie bezpieczeństwa turystom i pielgrzymom korzystającym ze szlaków turystycznych. Prace polegać będą na profilowaniu szlaków, uzupełnianiu ubytków poerozcyjnych materiałem miejscowym, naprawie i konserwacji istniejących rowów odpływowych na krawędziach szlaku i istniejących przepustów oraz wykonaniu i systematycznym odnawianiu rowków odpływowych poprzecznych w stosunku do przebiegu szlaku celem zapobieganiu szkodom w postaci wymywania nawierzchni, powstającym w wyniku erozji wodnej. Prace będą wykonywane w okresie wiosna-lato-jesień, w miarę stwierdzanych na bieżąco potrzeb wynikających z aktualnego stanu nawierzchni szlaków,

b) lp. 2. Celem wskazanych działań jest utrzymanie istniejących urządzeń turystycznych (tablice informacyjne i edukacyjne, drogowskazy, bariery, kładki, ławki, stoły, kosze na śmieci) na szlakach turystycznych Święta Katarzyna–Łysica-Kakonin, Huta Szklana-Święty Krzyż oraz Trzcianka-Święty Krzyż na odcinkach prowadzących przez strefę ochrony ścisłej w stanie technicznym zwiększającym bezpieczeństwo ruchu turystycznego i pielgrzymkowego, zapewniającym turystom i pielgrzymom odpowiednią informację na temat zasad zachowania się w Parku oraz możliwość odpoczynku w wyznaczonych miejscach odpoczynku i obserwacji przyrody. Wszystkie urządzenia turystyczne wchodzące w skład tzw. Parkowego Systemu Informacji wykonywane są zgodnie z jednolitymi dla całego terenu Parku projektami nawiązującymi do tradycji miejscowego budownictwa wiejskiego. Prace polegać będą na systematycznej konserwacji i naprawach urządzeń turystycznych oraz ich wymianie na nowe w razie zużycia lub zdewastowania. Na szlakach wykonane zostaną zabezpieczenia techniczne: ograniczniki i progi, w celu ograniczenia rozdeptywania szlaków. Prace wykonywane będą głównie w okresie wiosna-lato-jesień oraz w miarę stwierdzanych na bieżąco potrzeb wynikających z aktualnego stanu urządzeń,

c) lp. 3. W razie złamania lub przewrócenia się drzewa na szlak turystyczny niezbędne jest przywrócenie drożności szlaku przez odciągnięcie przewróconego drzewa lub jego złamanej części poza szlak, a w niektórych przypadkach obalenie drzewa zamierającego, martwego lub z naderwanym (uszkodzonym) systemem korzeniowym, grożącego przewróceniem się na szlak, a także usunięcie obumarłych konarów zwisających nad szlakiem i pozostawienie biomasy w całości na miejscu. Zagrożenie to będzie usuwane niezwłocznie po jego stwierdzeniu i określeniu na miejscu sposobu wykonania prac (ze zwróceniem szczególnej uwagi na zminimalizowanie ewentualnych szkód przyrodniczych, jakie powstać mogą w wyniku tych prac). Wizualne skutki przeprowadzonych zabiegów będą maskowane,

d) lp. 4. Celem planowanych prac jest inwentaryzacja miejsc występowania na terenie Parku wybranych gatunków roślin, zwierząt i grzybów oraz monitoring liczebności i stanu ochrony wybranych, gatunków, w szczególności cennych przyrodniczo (zagrożonych i ginących, będących przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000 „Łysogóry”, itp.). Prowadzone będą obserwacje terenowe i gromadzenie materiałów dokumentacyjnych (fotograficznych, zielnikowych, itp.). Dane uzyskane w trakcie obserwacji wprowadzane będą do baz danych i wykorzystywane przy ocenie stanu ochrony gatunków i określaniu sposobów utrzymania dobrego lub poprawiania niewłaściwego stanu ich ochrony. Ze względu na prowadzenie prac w obszarach ochrony ścisłej, ich zakres i intensywność ograniczone będą do niezbędnego minimum.

e) lp. 5. Działanie związane z patrolowaniem, monitoringiem kamerami rejestrującymi i umieszczaniem tablic ostrzegawczych i informacyjnych związane jest z zagrożeniem ze strony szkodnictwa leśnego: kradzież drewna,

kłusownictwo, zbiór runa leśnego, a także z zakazem wstępu i zagrożeniach bezpieczeństwa osób przebywających na teren parku poza miejscami udostępnionymi do zwiedzania.

Powyższe działania wykonane zostaną w taki sposób, że nie będą miały negatywnego wpływu na siedliska przyrodnicze i gatunki będące przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000 „Łysogóry”.

2. Na obszarach objętych ochroną czynną

1) W ekosystemach leśnych

- a) lp. 1. Zaplanowane cięcia obejmować będą zinwentaryzowane, pojedynczo rosnące osobniki obcych geograficznie, inwazyjnych gatunków drzew - w szczególności dębu czerwonego i klonu jesionolistnego, które pojawiły się bądź pojawiają spontanicznie w ekosystemach leśnych i zadrzewieniach Parku, lub w przeszłości były sztucznie wprowadzone. Celem planowanych cięć będzie usuwanie pojedynczo rosnących gatunków drzew, które poprzez swą inwazyjność zagrażają naturalnym procesom i różnorodności biologicznej ekosystemów Parku. Usuwanie pojedynczo rosnących drzew, głównie dębu czerwonego i klonu jesionolistnego będzie wykonywane na całym obszarze ochrony czynnej i krajobrazowej Parku, według potrzeb wynikających z bieżąco prowadzonej inwentaryzacji. Ze względu na okres lęgowy ptaków oraz okres godowy większości gatunków zwierząt z innych grup, zabiegi będą wykonywane w okresie od 1 stycznia do 31 marca i od 1 września do 31 grudnia, a pozyskane drewno zostanie natychmiast po zabiegu usunięte poza obszar Parku. W przypadku występowania trudności technicznych związanych z usunięciem wyeliminowanych drzew, lub gdy prace takie mogłyby spowodować istotne szkody w środowisku przyrodniczym, drzewa te po ścięciu pozostawione będą na miejscu do mineralizacji,
- b) lp. 2. Celem zaplanowanego zabiegu jest przebudowa istniejących na tych obszarach Parku, pochodzących ze sztucznego odnowienia w okresie międzywojennym, drzewostanów sosnowych, które aktualnie osiągają wiek 80-90 lat. Zaplanowane cięcia wspomagające mają na celu przyspieszenie obserwowanego, naturalnego procesu sukcesyjnego, przekształcającego istniejący drzewostan sosnowy o charakterze monokultury w drzewostan potencjalnie właściwy siedlisku (powierzchnie objęte zabiegiem stanowią pod względem fitosocjologicznym zespoły *Pino-Quercetum* w. *Abies alba*, zlokalizowane na siedlisku lasu wyżynnego). W ramach zabiegu odślaniane będą grupy dębu (Db), buka (Bk) i jodły (Jd) oraz innych gatunków rosnących w dolnym piętrze lub wchodzących do górnej warstwy drzewostanu, poprzez wykonanie cięć sosny, co wspomagać będzie dający się zaobserwować, wyżej wspomniany spontaniczny proces sukcesyjny. Usunięte zostaną również sosny przygłuszające grupy podrostów gatunków liściastych i innych iglastych. Zabieg ma wspomagać kształtowanie mozaikowego charakteru lasu - protegowane będą głównie grupy drzew a w mniejszym stopniu pojedyncze drzewa. Usunięciu podlegać będą tylko żywe osobniki sosny o pierśnicy do 40 cm (w wieku do około 100 lat), z wyłączeniem drzew okazałych a także martwych i obumierających (w tym złomów i wywrotów) oraz dziuplastych. W trakcie wykonywania zabiegu usuwane będą także osobniki: dębu czerwonego, klonu jesionolistnego oraz innych gatunków drzew obcego pochodzenia. Masa planowanych drzew do wycięcia nie przekroczy 15% całkowitego zapasu według operatu z roku 1997. Ze względu na okres lęgowy ptaków oraz okres godowy większości gatunków zwierząt z innych grup, cięcia wykonane będą w okresie od 1 stycznia do 31 marca i od 1 września do 31 grudnia, a pozyskane drewno zostanie natychmiast po zabiegu usunięte poza obszar Parku,
- c) lp. 3. Celem działań ochronnych jest odtwarzanie prawidłowej struktury gatunkowej i przestrzennej drzewostanów pogospodarczych z dominującą jednowiekową jodłą w drzewostanie (kształtowanie struktury jedlin, wspomaganie spontanicznych procesów renaturalizacyjnych w drzewostanie), poprzez usuwanie części drzew, głównie jodły (*Abies alba*) pochodzącej ze sztucznych odnowień i pielęgnacji o gospodarczym charakterze
- d) lp. 4. Celem działań ochronnych jest kształtowanie siedliska modrzewia europejskiego (*Larix decidua*) (w tym w szczególności podgatunku modrzewia polskiego *Larix decidua* ssp. *polonica*). Działania ochronne będą polegały na usuwaniu w miejscach występowania nalotu modrzewiowego odrosli usuniętych wcześniej drzew (głównie buków) oraz krzewów podszytowych (w tym podrostu bukowego, krzewów leszczyny, bzu czarnego i koralowego i innych) hamujących wzrost i zagłuszających naturalne odnowienie modrzewia. Krzewy usuwane będą metodą wrywania bądź wykaszania ręczną kosą motorową, a pochodząca z nich biomasa usunięta zostanie poza powierzchnie poddane zabiegowi. Ze względu na okres lęgowy ptaków oraz okres godowy większości gatunków zwierząt z innych grup, zabiegi wykonane będą w okresie od 1 stycznia do 31 marca i od 1 września do 31 grudnia.
- e) lp.5. Celem działań ochronnych jest kształtowanie widnego lasu (widnego grądu, dąbrowy i/lub boru mieszanego o luźnej wieźbie drzewostanu) o charakterze pastwiskowym, ze znacznym udziałem drzew starych. Według danych historycznych, a także w oparciu o stwierdzenia występowania w kompleksie Chełmowej Góry (aktualnie lub w niedalekiej przeszłości) szeregu gatunków roślin i zwierząt (głównie bezkręgowców) związanych z widnymi lasami, przyjąć należy, że struktura tego lasu była w przeszłości kształtowana poprzez oddziaływania antropogeniczne o specyficznym charakterze (np. wypas zwierząt gospodarskich, ekstensywne użytkowanie

przerębowe, pozyskiwanie gałęzi i chrustu z warstwy podszytu, itp.). Oddziaływania te umożliwiały naturalne odnawianie się światłożadnych gatunków drzew oraz utrzymywanie się cennej przyrodniczo biocenozy ciepłego, widnego lasu dębowego z domieszką sosny i modrzewia w drzewostanie. Działania ochronne będą polegały na częściowym naśladowaniu dawnych form gospodarowania poprzez usuwanie części drzew oraz krzewów podszytowych, zmieniających pożądany charakter siedliska. Usuwane będzie część drzew (do 20% udziału) z drzewostanu (głównie jego drugiej warstwy), w szczególności wywołujących silne ocienienie dna lasu, a także krzewy podszytowe i część młodych drzew wchodzących w skład tej warstwy (do 30% udziału). Nie będą usuwane drzewa ponad 100-letnie, okazałe, z objawami osłabienia lub zamierania, dziuplaste, z próchnowiskami, itp. Ze względu na okres lęgowy ptaków oraz okres godowy większości gatunków zwierząt z innych grup, zabiegi wykonane będą w okresie od 1 stycznia do 31 marca i od 1 września do 31 grudnia. Pozyskane drewno zostanie natychmiast po zabiegu usunięte poza obszar Parku, natomiast biomasa pochodząca z zabiegu usuwania krzewów podszytowych usunięta zostanie poza powierzchnie poddane zabiegowi. Pozyskany w ramach prowadzonych zabiegów ochronnych surowiec drzewny, zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju będzie udostępniony społecznościom lokalnym celem zabezpieczenia ich potrzeb oraz przeznaczony na potrzeby Parku.

f) lp. 6. Celem usuwania drzew połamanych oraz wyrwconych, a także martwych oraz zamierających (w tym z naderwanym systemem korzeniowym) stojących i leżących (w tym zasiedlonych przez organizmy saproksyliczne) jest:

- zapewnienie bezpieczeństwa osób i mienia na szlakach turystycznych, drogach publicznych, oraz innych miejscach udostępnionych i obiektach budowlanych, położonych w Parku lub jego otulinie bezpośrednio przy lesie, przez usuwanie zagrożeń w postaci drzew, obumierających i martwych i uszkodzonych w sposób naruszający ich stabilność, położonych w odległości co najwyżej 1,5 wysokości drzewostanu od takich miejsc. Drzewa obumarłe, w szczególności zasiedlone przez organizmy saproksyliczne, będą po ścięciu lub obaleniu pozostawiane na miejscu. Wizualne skutki prac związanych z usunięciem zagrożeń bezpieczeństwa przy szlakach i obiektach turystycznych będą maskowane,

- w szczególnych przypadkach przygotowanie powierzchni przewidywanych do planowych zabiegów ochrony czynnej (wspomagającej spontaniczne procesy renaturalizacyjne w drzewostanach oraz służącej eliminacji z drzewostanu obcych geograficznie gatunków drzew) pod względem bezpieczeństwa osób (prowadzących zabiegi) i ochrony przeciwpożarowej przez usuwanie drzew połamanych i wyrwconych a także martwych i zamierających (z wyłączeniem drzew okazałych i pozostawieniem na miejscu ściętych drzew zasiedlonych przez cenne przyrodniczo organizmy, w szczególności tzw. „naturowe”),

- zapewnienie przejezdności dróg pożarowych, wewnątrzzakładowych (w tym w szczególności istotnych ze względów przeciwpożarowych, oraz służących transportowi lub zrywce drewna z powierzchni objętych zabiegami) i utrzymanie w razie potrzeby przejezdności szlaków zrywkowych (wyłącznie w obrębie powierzchni z wykonywanymi zabiegami) przez usuwanie tarasujących je drzew przewróconych lub złamanych.

Pozyskany w ramach prowadzonych zabiegów ochronnych surowiec drzewny, w części będzie udostępniony społecznościom lokalnym celem zabezpieczenia ich potrzeb oraz potrzeb Parku. Pozostała część (m.in. drzewa zasiedlone przez organizmy saproksyliczne) zostanie pozostawiona w ekosystemie.

Ww. czynności będą wykonywane w ciągu całego roku, zależnie od ustalonej w wyniku lustracji na gruncie pilności zabiegu i po sporządzeniu na piśmie uzasadnienia konieczności zabiegu z określeniem okresu jego wykonania, zakresu i techniki prac .

g) lp.7. Celem wykładania pułapek zapachowych jest monitorowanie liczebności populacji wybranych gatunków owadów, uznawanych w lasach gospodarczych za szkodliwe oraz ich tendencji do masowego pojawiania się w całym regionie, a także ocena bogactwa gatunkowego fauny towarzyszącej tym owadom i ich dynamiki. Wyniki łowności owadów kambio- i foliofagicznych, na które wykładane będą pułapki zapachowe (feromonowe) udostępnione zostaną nieodpłatnie (podobnie jak w latach poprzednich) Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Radomiu (RDLP w Radomiu) i Zespołowi Ochrony Lasu w Radomiu (ZOL w Radomiu). Pułapki będą wywieszane w sposób określony dla poszczególnych gatunków przez producentów feromonów i pułapek. Liczba odłowionych owadów będzie systematycznie kontrolowana 2 razy w miesiącu, a zgromadzony w nich materiał zbierany, konserwowany i poddawany szczegółowej analizie (łącznie z gatunkami towarzyszącymi). Pułapki będą wywieszane w terminach wynikających z biologii poszczególnych gatunków owadów.

h) lp. 8. Celem kontrolnych poszukiwań foliofagów sosny uznanych w lasach gospodarczych za szkodliwe w ściółce leśnej, jest monitorowanie liczebności ich populacji oraz tendencji gradacyjnych w całym regionie. Działania te prowadzone będą, podobnie jak w latach poprzednich, we współpracy z RDLP Radom i ZOL w Radomiu. Liczba i lokalizacja powierzchni próbnych została uzgodniona z ZOL w Radomiu. Poszukiwania wykonane zostaną jesienią, po pierwszych przymrozkach.

i) lp. 9. Celem wykonywania prób fotoeklektorowych polegających na wypłaszaniu zwójek jodłowych (larw i imagines) z 15 pobranych próbek gałęzi oraz ich liczeniu, co umożliwi prognozowanie nasilenia występowania zwójek jodłowych w danym roku. Próbkę gałęzi zostaną zebrane w lutym, a proces wypłaszania w fotoeklektorach

trwać będzie do lipca. Uzyskane wyniki udostępnione zostaną nieodpłatnie (podobnie jak w latach poprzednich) Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Radomiu (RDLP w Radomiu) i Zespołowi Ochrony Lasu w Radomiu (ZOL w Radomiu);

j) lp.10. Prace będą polegać na naprawie uszkodzonych istniejących rowów granicznych zniszczonych w wyniku zdarzeń losowych – obfite opady deszczu, wiatrowały itp. Rowy naprawiane są w miejscach szczególnie narażonych na szkodnictwo leśne. Konserwacja rowów granicznych odbywać się będzie w okresie wiosna do jesieni.

k) lp. 11. Likwidacja zbędnych wjazdów do lasu przez wykopanie lub odnowienie rowów poprzecznych na drogach zbędnych dla funkcjonowania Parku. Działanie wykonuje się w celu uniemożliwienia nielegalnych wjazdów pojazdami konnymi i silnikowymi na teren Parku poza miejscami do tego przeznaczonymi oraz ograniczenie w ten sposób kradzieży drewna, kłusownictwa i innych form szkodnictwa leśnego.

l) lp. 12. Prace polegać będą na profilowaniu szlaków, uzupełnianiu ubytków poerozcyjnych materiałem miejscowym, naprawie i konserwacji istniejących rowów odpływowych na krawężniach szlaku i przepustów oraz wykonaniu i systematycznym odnawianiu rowków odpływowych poprzecznych w stosunku do przebiegu szlaku celem zapobieganiu wymywaniu nawierzchni w wyniku erozji wodnej. Prace będą wykonywane w okresie wiosna do jesieni, w miarę stwierdzanych na bieżąco potrzeb wynikających z aktualnego stanu nawierzchni szlaków.

ł) lp. 13. Celem działań jest utrzymanie istniejących urządzeń turystycznych (bramy wejściowe do Parku, tablice informacyjne i edukacyjne, drogowskazy, bariery, ogrodzenia, kładki, ławki, stoły, kosze na śmieci) na szlakach turystycznych w stanie technicznym zwiększającym bezpieczeństwo ruchu turystycznego i pielgrzymkowego, zapewniającym turystom i pielgrzymom odpowiednią informację na temat zasad zachowania się w Parku oraz możliwość odpoczynku w wyznaczonych miejscach odpoczynku i obserwacji przyrody. W wybranych miejscach wykonywane będą nowe urządzenia turystyczne. Wszystkie urządzenia turystyczne wchodzące w skład tzw. Parkowego Systemu Informacji wykonywane są zgodnie z jednolitymi dla całego terenu Parku projektami nawiązującymi do tradycji miejscowego budownictwa wiejskiego. Prace polegać będą na systematycznej konserwacji i naprawach urządzeń turystycznych oraz ich wymianie na nowe w razie zdewastowania przez turystów oraz uzupełnianiu istniejącego systemu urządzeń turystycznych o nowe elementy. Na szlakach wykonane zostaną zabezpieczenia techniczne - ograniczniki i progi, w celu zapobieganiu rozdeptywania szlaków. Prace wykonywane będą głównie w okresie wiosna-lato-jesień oraz w miarę stwierdzanych na bieżąco potrzeb wynikających z aktualnego stanu urządzeń.

m) lp. 14. Celem wykonywanych zabiegów jest zapewnienie estetyki oraz zahamowanie procesów niszczenia, miejsc i obiektów ważnych ze względów historycznych, kulturowych i społecznych. Prace wykonywane będą systematycznie przez cały rok, w zależności od potrzeb.

n) lp. 15. Celem planowanych prac jest inwentaryzacja miejsc występowania na terenie Parku wybranych gatunków roślin, zwierząt i grzybów oraz monitoring liczebności i stanu ochrony wybranych, gatunków, w szczególności cennych przyrodniczo (zagrożonych i ginących, będących przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000 „Łysogóry”, itp.). Prowadzone będą obserwacje terenowe i gromadzenie materiałów dokumentacyjnych (fotograficznych, zielnikowych, itp.). Dane uzyskane w trakcie obserwacji wprowadzane będą do baz danych i wykorzystywane przy ocenie stanu ochrony gatunków i określaniu sposobów utrzymania dobrego lub poprawiania niewłaściwego stanu ich ochrony.

o) lp. 16. Działania obejmujące patrolowanie, monitoring kamerami rejestrującymi oraz umieszczanie tablic ostrzegawczych i informacyjnych związane jest z zagrożeniem ze strony szkodnictwa leśnego: kradzież drewna, kłusownictwo, zbiór runa leśnego, a także z zakazem wstępu i związanym z tym zagrożeniem bezpieczeństwa osób przebywających na teren parku poza miejscami udostępnionymi do zwiedzania.

p) lp. 17. Utrzymanie i konserwacja dróg prowadzących do osad służbowych oraz prowadzących do powierzchni na których prowadzona jest ochrona czynna. Działania będą polegały na udrażnianiu dróg, naprawie przepustów, ewentualnych wjazdów, wycinaniu zarastających krzewów itp.

Powyższe działania przyczynią się do zachowania lub poprawy stanu ochrony (siedlisk przyrodniczych i gatunków) w obszarze Natura 2000 „Łysogóry”, bądź zostaną wykonane w taki sposób, że nie będą miały negatywnego wpływu na siedliska przyrodnicze i gatunki będące przedmiotami ochrony na tym obszarze;

2) W nieleśnych ekosystemach łądowych.

a) lp. 1. Celem wykaszania łąk śródleśnych wraz z wywozem ściętej biomasy jest ochrona różnorodności biologicznej na terenie Parku poprzez zachowanie cennych florystycznie ekosystemów łąkowych oraz ochrona walorów naukowych, dydaktycznych, historyczno-kulturowych, turystycznych i widokowych wybranych łąk. Na łąkach tych występują chronione gatunki roślin, bezkręgowców i kręgowców. Szereg bytujących tam gatunków ma charakter reliktowy lub występuje na granicy swojego zasięgu, co dotyczy szczególnie gatunków borealno-górskich. Koszenie łąk wykonywane jest w sposób rotacyjny na części powierzchni, tak, aby w obrębie danej łąki pozostało co roku kilka płatów (ok. 20 % powierzchni), na których zostaje zachowana roślinność do czasu wytworzenia nasion, poza okresem wegetacyjnym zabezpieczająca miejsca zimowania bezkręgowców. Skoszona roślinność wraz z usuniętymi nalotami roślin drzewiastych zostanie usunięta z terenu Parku. Niewielka część skoszonej runi po przesuszeniu pozostanie na łąkach w kopcach jako ewentualna baza żerowa dla zwierzyny w okresie zimy, miejsce chronienia dla drobnych kręgowców oraz miejsce rozwoju niektórych bezkręgowców. Na łąkach śródleśnych stosowane jest koszenie opóźnione (od sierpnia do października).

b) lp. 2. Celem planowanych prac jest inwentaryzacja miejsc występowania na terenie Parku wybranych gatunków roślin, zwierząt i grzybów oraz monitoring liczebności i stanu ochrony wybranych, gatunków, w szczególności cennych przyrodniczo (zagrożonych i ginących, będących przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000 „Łysogóry”, itp.). Prowadzone będą obserwacje terenowe i gromadzenie materiałów dokumentacyjnych (fotograficznych, zielnikowych, itp.). Dane uzyskane w trakcie obserwacji wprowadzane będą do baz danych i wykorzystywane przy ocenie stanu ochrony gatunków i określaniu sposobów utrzymania dobrego lub poprawiania niewłaściwego stanu ich ochrony.

c) lp. 3. Działania obejmujące patrolowanie, monitoring kamerami rejestrującymi oraz umieszczanie tablic ostrzegawczych i informacyjnych związane jest z zagrożeniem ze strony szkodnictwa leśnego: kradzież drewna, kłusownictwo, zbiór runa leśnego, a także z zakazem wstępu i związanym z tym zagrożeniem bezpieczeństwa osób przebywających na teren parku poza miejscami udostępnionymi do zwiedzania.

d) lp. 4. Prace polegające na usunięciu drzew i krzewów w pasie linii energetycznej mają na celu stworzenie bezpiecznych warunków pracy linii energetycznej, zapobieganie powstaniu zagrożenia pożarowego na sąsiadujących obszarach leśnych oraz zagrożenia porażenia prądem ludzi i zwierząt.

Powyższe działania przyczynią się do zachowania lub poprawy stanu siedlisk przyrodniczych: zmiennowilgotnych łąk trzęślicowych (kod 6410) oraz łąk świeżych użytkowanych ekstensywnie (kod 6510) a także gatunku motyla – przeplatki aurinii (*Euphydryas aurinia*) (kod 1065), będących przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000 „Łysogóry”. Działania te wykonane zostaną w taki sposób, że nie będą miały negatywnego wpływu na pozostałe przedmioty ochrony i inne gatunki „naturowe” w tym obszarze.

3. Na obszarach objętych ochroną krajobrazową

1) W nieleśnych ekosystemach łądowych

a) lp. 1. Uzasadnienie jak w pkt. 2, ppkt. 2a, lp.1 uzasadnienia.

b) lp. 2. Celem utrzymania terenów edukacyjnych na obszarze ok. 8,37 ha w oddziale 8A (przy siedzibie Dyrekcji Parku w Bodzentynie) jest zapewnienie odpowiedniej bazy materialnej do prowadzenia zajęć edukacyjnych, głównie z uczniami szkół podstawowych i gimnazjów położonych w otulinie Parku, z którymi Park ma podpisane porozumienia o współpracy. Tereny edukacyjne stanowią niezbędne dla prawidłowego prowadzenia zajęć uzupełnienie bazy materialnej Ośrodka Edukacji Ekologicznej Parku mieszczącego się w siedzibie Dyrekcji w Bodzentynie. Na tereny edukacyjne składają się fragmenty ekosystemów łąkowych, leśnych i wodnych. Ich utrzymanie polega na systematycznym wykaszaniu trawników i wybranych fragmentów łąki, sadzeniu nowych gatunków drzew i krzewów z zamiarem utworzenia mini-ogrodu dendrologicznego, konserwacji istniejących na tym terenie starych zadrzewień, konserwacji istniejącej infrastruktury turystycznej oraz wprowadzaniu nowych elementów infrastruktury turystycznej i edukacyjnej zgodnych z realizowanymi programami edukacyjnymi.

c) lp. 3. Uzasadnienie jak w pkt. 2, ppkt. 11, lp. 12 uzasadnienia.

d) lp. 4. Celem jest utrzymanie istniejących urządzeń turystycznych (bramy wejściowe do Parku, tablice informacyjne i edukacyjne, drogowskazy, bariery, ogrodzenia, kładki, ławki, stoły, kosze na śmieci) na szlakach turystycznych w stanie technicznym zwiększającym bezpieczeństwo ruchu turystycznego i pielgrzymkowego, zapewniającym turystom i pielgrzymom odpowiednią informację na temat zasad zachowania się w Parku oraz możliwość odpoczynku w wyznaczonych miejscach odpoczynku i obserwacji przyrody. W wybranych miejscach wykonywane będą nowe urządzenia turystyczne. Wszystkie urządzenia turystyczne wchodzące w skład tzw. Parkowego Systemu Informacji wykonywane są zgodnie z jednolitymi dla całego terenu Parku projektami

nawiązującymi do tradycji miejscowego budownictwa wiejskiego. Prace polegać będą na systematycznej konserwacji i naprawach urządzeń turystycznych oraz ich wymianie na nowe w razie zdewastowania przez turystów oraz uzupełnianiu istniejącego systemu urządzeń turystycznych o nowe elementy. Na szlakach wykonane zostaną zabezpieczenia techniczne: ograniczniki i progi, w celu ograniczenia rozdeptywania szlaków

Powyższe, uzasadnione w pkt 3 ppkt 1a lp.1 działanie przyczyni się do zachowania lub poprawy stanu siedlisk przyrodniczych: zmiennowilgotnych łąk trzęślicowych (kod 6410) oraz łąk świeżych użytkowanych ekstensywnie (kod 6510) a także gatunku motyla – przeplatki aurinii (*Euphydryas aurinia*) (kod 1065), będących przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000 „Łysogóry”. Działanie to, podobnie jak pozostałe realizowane w obszarach ochrony krajobrazowej, wykonane zostaną w taki sposób, że nie będą miały negatywnego wpływu na pozostałe przedmioty ochrony i inne gatunki „naturowe” we wspomnianym obszarze Natura 2000.

II. Uzasadnienie szczegółowe zabiegów ochronnych wyszczególnionych w załączniku nr 3 – Opis sposobów ochrony czynnej gatunków roślin i zwierząt

1. Na obszarach objętych ochroną czynną

A) Ochrona czynna gatunków roślin

a) lp. 1. Celem ochrony osobników cisa pospolitego (*Taxus baccata*) reintrodukowanych na teren Parku w latach ubiegłych, jest ich zachowanie w składzie ekosystemów leśnych przez usunięcie drzew i krzewów zakłócających ich wzrost oraz ręczne odchwaszczenie gleby wokół drzewek. Zabieg zostanie przeprowadzony we wrześniu.

b) lp. 2. Celem wykaszania niepożądanych gatunków roślin na stanowiskach pełnika europejskiego (*Trollius europaeus*) i w jego otoczeniu jest zachowanie istniejących stanowisk tego gatunku, zagrożonych zmianami sukcesyjnymi. Zabieg przeprowadzony będzie we wrześniu.

c) lp. 3. Celem wykaszania niepożądanych gatunków roślin wokół i na stanowiskach rosziczki okrągłolistnej (*Drosera rotundifolia*) jest zachowanie istniejących stanowisk tego gatunku zagrożonych zmianami sukcesyjnymi. Zabieg przeprowadzony będzie we wrześniu.

B) Ochrona czynna zwierząt

a) lp. 1. Celem zabiegu jest zachowanie stanowiska chronionego gatunku motyla (kod1065) przeplatki aurinii (*Euphydryas aurinia*). Polega ona na wykaszaniu części łąki i jej odkrzaczaniu na nieregularnych płatach (powstrzymywanie sukcesji drzew i krzewów). Niewykaszane mają pozostawać miejsca występowania czarcikęsu łąkowego (*Succisa pratensis*) – rośliny żywicielskiej larw chronionego motyla. Pokos zostanie usunięty. Zabieg zostanie wykonana po 15 sierpnia.

b) lp. 2. Celem zabiegu jest zachowanie stanowiska występowania chronionego gatunku ślimaka (kod 1014) poczwarówki zwężonej (*Vertigo angustior*). Zabieg będzie polegał na usunięciu krzewów i nalotu drzew w miejscu występowania gatunku w okresie od października do lutego oraz ręcznym wykoszeniu powierzchni. Pokos zostanie wywieziony.

2. Na obszarach objętych ochroną krajobrazową

A) Ochrona czynna gatunków roślin: cis pospolity (*Taxus baccata*), pełnik europejski (*Trollius europaeus*) – uzasadnienie i opis zabiegu tak jak w ochronie czynnej .

B) Ochrona czynna zwierząt (kod 1065) przeplatka aurinia (*Euphydryas aurinia*) uzasadnienie i opis zabiegu tak jak w ochronie czynnej.

Wszelkie zabiegi wykonywane w ramach ochrony czynnej i krajobrazowej dostosowane zostały do wymogów ochrony siedlisk przyrodniczych i gatunków w ramach obszaru Natura 2000 w granicach Parku, wykonane zostaną w taki sposób, że nie będą miały negatywnego wpływu na przedmioty ochrony we wspomnianym obszarze, a ich realizacja służyć będzie w szeregu przypadków utrzymaniu lub poprawieniu stanu ochrony ekosystemów i zachowaniu powiązań między nimi, a także wspieraniu spontanicznie przebiegających procesów renaturalizacyjnych.

Wprowadzony podział obszaru parku narodowego na sposoby ochrony (załącznik nr 4) opracowano w formie tabelarycznej. Zachowano podział stosowany dotychczas. Określono również miejsca udostępniane dla celów naukowych, edukacyjnych i turystycznych, ze wskazaniem maksymalnej liczby osób mogących przebywać jednocześnie w tych miejscach.

Realizacja zadań ochronnych określonych w załącznikach do niniejszego zarządzenia może być dostosowana do konieczności usuwania negatywnych skutków zjawisk żywiołowych w Parku Narodowym.

Wykonanie zadań ochronnych przyczyni się nie tylko do zachowania walorów przyrodniczo-krajobrazowych, odtworzenia zniekształconych i zanikłych ogniw rodzimej przyrody, ale również do utrzymania w należytym stanie infrastruktury, jaką dysponuje Park.

W trakcie uzgodnień wewnętrznych zgłoszone uwagi do projektu zarządzenia zostały uwzględnione.